

Arme Samuel – J.J. Cremer

Handschrift gedateerd Den Haag 5 juli - 29 augustus 1859. Fol. 66-68: tweede versie van het slot. Fol. 69: notities. Pentekeningetje door de auteur op fol. 50v: personage. In bezit van de Koninklijke bibliotheek. 69 fol. 4

Arme Samuel. Een verhaal. Leyden : A.W. Sythoff, 1860. VIII, 144 p. Prijs der kunstkronijk. Opgedragen aan zijn broer Carel Ferdinand Cremer en zijn zusters Wilhelmine Louise Cremer en Constance Cremer. Bevat een voorwoord aan de uitgever.

Tweede druk: Leiden : A. W. Sijthoff, [1860]

Derde druk: Leyden : A.W. Sythoff, 1861. x, 144 p. Met voorwoord bij derde druk. Afbeelding.

4e druk in: Novellen. Leiden : A. W. Sijthoff, 1871. - Bevat: Arme Samuel

5e druk in: Novellen en vertellingen - Leiden : Sijthoff, [1873]. - Deel 3 bevat: Arme Samuel.

6e druk in: Romantische werken, deel 2. Leiden : P. van Santen, 1877. p. 78-157

7e druk in: Novellen en vertellingen. Leiden : A.W. Sijthoff, [1879]. Deel 8. 104 p. Met afbeelding.

8e druk in: Novellen en vertellingen. Arme Samuel. Amsterdam : Gebr. Koster [1880]. 104 p.

9e druk in: Novellen en vertellingen. Leiden : Sijthoff, [ca. 1882]. 6e druk. - 2 dl. ; 18 cm. Vijftigcents-editie, nr. 19 bevat Arme Samuel.

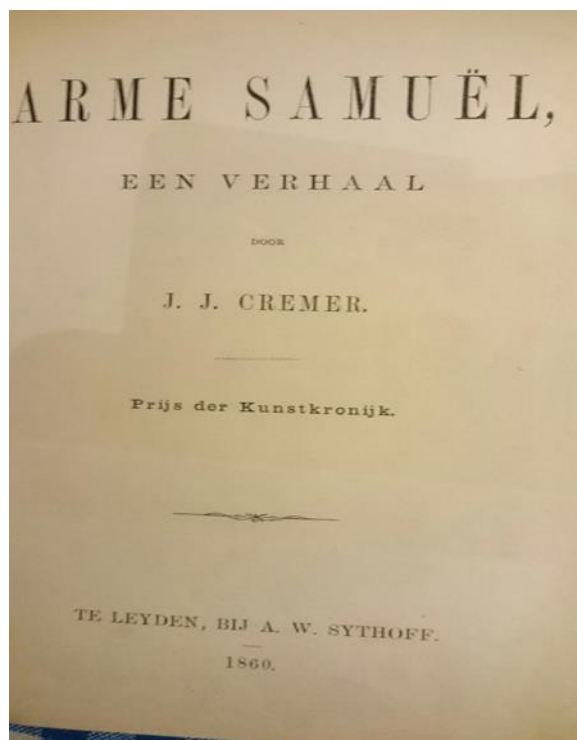
10e druk: Novellen en vertellingen : deel 1. Leiden: A.W. Sijthoff's uitg.-mij., [ca. 1885]. 7^e druk. p. 75-148. Bibliotheek van Nederlandsche schrijvers.

11e druk in: Novellen en vertellingen : een winternacht [... et. al.]. Leiden: A.W. Sijthoff's uitgeversmij, ca. 1938. 7^e druk. p. 74-148. Romantische werken.

Handschrift:

Koninklijke
Bibliotheek

74/ (uitl. 87)
 08/ ¹² morgen heb ik teallen en bouen omstot
 de kachtstent ~~aanstoten~~ heb ontmoeten. ¹ woon
 met planten in de telen. ² inbouw op Jannet
 3 in. ³ heb regt. (dat haer niet) slapen
 dan - nog drie repelien

Advertentie in het Algemeen handelsblad, 13 oktober 1859.

SCHENKEL; Wintergezig, van A. J. VAN WIJNGAARDT, enz.
Terwijl als **PREMIE** voor die Loten, waarop geene Schilderij ge-
trokken is, de Inteekenaren bekomen:

EENE OORSPRONKELIJKE NOVELLE

VAN

J. J. **CREMER,**

GETITELD:

„ARME SAMUEL.”

De **KUNSTKRONIJK** is dus een Plaatwerk met eene Associatie
met Premie en ieder Deelnemer ontvangt gratis een Aandeel in eene Loterij
ZONDER NIETEN.

De Prijs van den Jaargang is **TIEN GULDEN.**

(16421)

Advertentie in de Oprechte Haarlemsche courant, 1 maart 1860:

UIT HET LEVEN VAN EEN TOONKUNSTENAAR

Bij den Uitgever A. W. SIJTHOFF, ziet thans
licht, de Tweede Druk van

Arme Samuel

NOVELLE door J. J. **CREMER.**

De waarde dezer uitgave wordt verhoogd door een lied
J. J. H. VERHULST, woorden van J. J. CREMER
eene Plaat door den Auteur zelven geteekend. Prijs f 1.

Dagblad Zuidholland en 's-Gravenhage, 18 februari 1860:

Cremers *Arme Samuel* behoeft voor de beste zijner *Betuwsche Nouvelles* niet te wijken. De conceptie, die altijd de hoofddeugd zijner werken uitmaakt, is ook in deze novelle voortreffelijk, en de humoristische vorm, die bij den lezer die afwisseling van vrolijke en ernstige gedachten te weeg brengt, maakt den *Arme Samuel* tot een werk, dat door ieder met onverdeeld genot zal worden gelezen. Behalve eene schoone compositie, door den vermaarden toonkunstenaar Verhulst bij een lied van **Cremer**, is de tweede druk van dit werkje ook versierd met eene plaat, die in vormen de personen weergeeft, welke in dit *leven van een Toonkunstenaar* door **Cremer** worden opgevoerd.

Advertentie Rotterdamsche Courant 4 januari 1861:

A. W. SYTHOFF te Leiden, geeft uit:

HANDBOEK VOOR DEN HOROLOGIEMAKER.

Leiddraad voor ieder die kennis wil bekomen van de werking en samenstelling der Uurwerken,

DOOR

T. VAN SPANJE.

Prijs per Aflevering 45 Cents.

I N H O U D

VAN DEN

Geïllustreerden Almanak

voor het jaar 1861.

Mr. W. van de Poll, Aan 1861. — Johannes Graaf van den Bosch. — F. Keijser, Fz., Spinnend Klaartje. — H. M. C. van Oosterzee, Iets over de Stormen. — D. F. van Heijst, Troost in ziekte. Uit de Oostersche legenden van Friedrich Rückert. — G. Keller, 's Gravenhage. — F. Keijser, Fz., Oog en hart. — Emma's eerste debut. (Fragment uit J. J. Cremer's *Arme Samuël*). — E. S. Witkamp, Drinkgebruiken. — D. F. van Heijst, Gelijheid. — Het Mikroskoop. — A. van der Hoop, Jr. — De mijnen van Fahlun. Uittreksel uit een zomer in het Noorden door Gerard Keller. — D. F. van Heijst, De vader en zijn kind. — De gevolgen eener geestoproepping. — De Kruidnagelboom. — H. M. C. van Oosterzee, Vallende sterren en luchtstenen. — Christelijke Feestdagen. — L. van den Broek, bij de onthulling van Tollens' standbeeld. — De Apen. — J. van Harderwijk, Rz., De Hollandse meisjes. (Toast). — Het Bier. — Mr. W. van de Poll, Hamburg. — De hydraulische pers of waterpers. — Dr. R. C. H. Römer, In den nawinter.

De opregte Haarlemsche courant, 26 december 1861:

** Uitgave van A. W. SYTHOFF, te Leiden:

Werken van J. J. CREMER.

Heden is verschenen:

UIT HET LEVEN. - BEELDEN EN SCHETSEN. — Driemaal gezien, Herinneringen van Fidelius. — Wat Vader Harmsen vertelt. — Naar omhoog. — Wat ik hoorde en zag in den Spoorwagen en binnen de Wachtkamer. — Zes Schetsen in eene Lijst. f 1,50.

TWEE NOVELLEN. - PORTRETTE. — Kees Springer in en buiten de Kerk. Met eene Lithographie. f 1,90.

ARME SAMUEL. - EEN VERHAAL. — Met eene Lithographie, Muzijk en Zang. Derde druk. f 1,80.

Voor eenige dagen is verschenen:

DE KOFFIJVROUW. - EEN BEELD VOOR HET VOLK. (In de Geïllustreerde Almanak voor het jaar 1862). f 0,60.

Nog is uitgegeven:

Het Eerste Deel van de Gedichten van
J. J. L. TEN KATE,
Predikant te Amsterdam.

Arn. Saalborn – Het ontwaken van het sociale bewustzijn in de litteratuur. Amsterdam : H.J. Paris, 1931. p. 99-100.

Arme Samuël is een novelle, waarvan het begin die woorden uit de dagboekbladen van Tolstoj in de herinnering brengt: ←

„Wij speelden van avond Beethoven en bij mijn boeren is zooveel ellende.... kunst kan niet iets goeds zijn, zoolang allen niet gelijkelijk ervan kunnen genieten.”

Waarom moest ten slotte de Rus Tolstoj komen om aan de West-europeesche intellektueelen te leeren wat, zij het ook op zooveel bescheidener toon, J. J. Cremer zijn land- en tijdgenooten voorhield, toen hij het „plebs” aan den ingang van de concertzaal, terwijl het stond te wachten op het einde van een concert, waar de gebroeders Eichhorn, een viool-„recital” gaven, een gesprek laat voeren, dat een maar al te duidelijke illustratie is van wat Tolstoj eenige jaren later bedoelde.

.....„ik en jij kunnen toezien van avond. Al wat er van komt, steken die spuljongens in d'r zak. Ze zeggen, dat elk man die der in wou, twee gulden en vijftig centen het opgedokt. Is 't geen zond' en geen schand!”

„Dat is 't. En weet je wat ik zeg, ik zeg, dat ze den armoei bestelen, dat zeg ik. Wat is meziek? Meziek is de duivelstrom.”

„Ze zeggen dat het twee apen van jongens zijn, die elk verzet op een viool strijken net precies als blinde Berend..... ik zeg dat die heele meziek 'n strik van den duivel is.”

Afgezien van de jaloezie die uit deze woorden spreekt, de al te bekende nijd van den buitenstaander, blijkt hier de volkomen onkunde van deze menschen met het wezen der muziek, de on-

toegankelijkheid voor elk kunstgenot. Er moest nog heel wat gebeuren, eer het eerste volksconcert zou gegeven worden!

De hoofdpersoon van het verhaal overigens is Samuel Stoppel, muziekmeester. In nog al zoetelijk-sentimentelee rhetoriek vertelt Cremer van Samuels verleden: een muzikale, gevoelige moeder, die al te vroeg heenging, een harde vader met een „familiezaak”, die de oudste zoon, Samuel, moet voortzetten, al haat hij het kantoor en de „monsterketels”, want de jongste zoon studeert voor dokter. Tijd om zich in de muziek te bekwamen is er niet, en als de vader overlijdt, blijkt de familiezaak belast met schulden, en Emma, de blauwoogige verloofde van Samuel, bedriegt hem ter wille van een beter met aardsche goederen gezegende.

Alleen de kunst is hem overgebleven. Ten opzichte van haar koestert hij de hoogste idealen. Hij wil niet meer of minder dan haar „hoogepriester” worden, maar het wil niet lukken!

Daar het verdere lot van den armen Samuël voor onze studie van geen belang is, overigens hartroerend en sentimenteel tot het uiterste, volgen we Cremer liever — om in zijn geliefkoosden stijl te spreken — naar de achterbuurten van het hollandsche stadje X., waar een tooneeldirecteur met vrouw en dochter in een armoe-dige logementskamer aan het repeteeren zijn van Liefde en Wraak of De moord in de gewelven van Solembanke. Elias Dadel is directeur van de Drie Kroonen, schouwburgtent en we krijgen een beetje medelijden met hem, als de zaal des avonds slecht gevuld is en de baas aan den ingang plaatsbewijzen gaat staan aanbevelen van drie stuivers en een dubbeltje. Tenslotte blijkt Elias Dadel, hoe hoogdravend ook zijn omgangstaal is, niet afkeerig van ander-mans goed en al geeft dit stukje ons ook geen belangrijke bijzonderheden op het stuk van sociale verhoudingen, een beeld — en een droevig — geeft het toch wel van een menschenklasse, die toen-maals zeker niet tot de meest geëerde hoorde.